

Lange tijd hebben de Nederlanders het water buiten kunnen houden door dijken te bouwen en op te hogen en het achterliggende land te bemalen. Door de zeespiegelstijging, klimaatverandering en bodemdaling zijn die maatregelen echter niet langer voldoende. Willen we in Nederland de waterproblemen het hoofd bieden, dan zullen we water meer als bondgenoot dan als bedreiging moeten zien. Het accent verschuift daarmee van technische naar ruimtelijke oplossingen. Meer en meer wordt duidelijk dat we moeten werken aan een watersysteem dat duurzaam is ingericht, maar ook de veerkracht heeft om invloeden van buitenaf of binnenuit te verwerken. Dit geldt zowel voor de kwalitatieve als de kwantitatieve aspecten, zeker omdat deze zaken niet los van elkaar kunnen worden gezien. Juist in het stedelijk gebied, dat een groot gedeelte van Rijnmond beslaat, is duurzaamheid een sleutelwoord. Om het onderwerp water niet te breed te maken is gekozen om de aandacht met name te richten op de kwaliteitsaspecten zoals de KRW. Een reden hiervoor is dat in het RR2020 en ook tijdens de Waterbiënnale de focus meer gericht is (geweest) op de kwantiteit.

In MSR-verband volgen we de waterkwaliteit al meer dan tien jaar, maar moeten we ook de blik op de toekomst richten. Welke ontwikkelingen zijn van belang? Wat moet er gebeuren om de kwaliteit op peil te brengen en te houden? Wat moeten we weten of monitoren om te zien of het de goede kant op gaat of dat er juist ingegrepen moet worden?

Rijnmond als geheel is sterk verstedelijkt, maar voor de kwalitatieve wateropgave is het noodzakelijk een onderscheid te maken in een aantal deelgebieden met voldoende gemeenschappelijke kenmerken. Het havengebied is bijvoorbeeld niet te vergelijken met het centrum van Rotterdam en dat verschilt weer sterk met het landelijke gebied op Voorne-Putten. Een andere reden om een onderscheid te maken in deelgebieden, is dat de toepasbaarheid van maatregelen deels gebiedgebonden is. Uiteindelijk hebben we zeven deelgebieden onderscheiden met ieder een eigen maatregelenpakket. Met de verschillende maatregelenpakketten is het mogelijk de noodzakelijke verbetering van de waterkwaliteit te realiseren. Hierbij moet de blik worden verbreed en is een accentverschuiving nodig van vooral op stoffen gericht beleid naar beleid dat gericht is op inrichting, ecologie, gebruik en gedrag. Een brongerichte aanpak blijft daarbij nodig, zowel in Europa, in Nederland als in de regio. De voorgestelde aanpak wordt versterkt door aandacht voor het zelfreinigend vermogen van het oppervlaktewater, voor het scheiden van waterketen en watersysteem en ten slotte het leren omgaan met verzilting en natuurlijk door een goede uitvoeringspraktijk.

De voorgestelde aanpak is niet helemaal nieuw. In Rijnmond zijn immers al veel voorbeelden te vinden van projecten die aansluiten bij de voorgestelde aanpak. Een goed voorbeeld hiervan is de ruimtelijke verandering van het Zuiderpark in Rotterdam naar een aantrekkelijker omgeving voor onder andere recreanten. Een onderdeel van dit plan is de uitbreiding van het watersysteem van 21 naar 35 hectare. Met deze uitbreiding is het mogelijk het water op een natuurlijke manier, met zogenaamde helofytenfilters, te zuiveren. Bovendien wordt het watersysteem hierdoor robuuster en dus minder gevoelig voor verstoringen. Op deze manier kan in het park de waterkwaliteit zo verhoogd worden dat er water van recreatiekwaliteit komt.

Een belangrijk onderwerp dat wellicht op langere termijn gaat spelen, is de verzilting van met name de agrarische gebieden op Voorne-Putten. Bij extreem lage rivierafvoer in een droge zomer dringt de zouttong verder stroomopwaarts door. Dit kan de inlaatmogelijkheden voor de land- en tuinbouw en voor het drinkwater verstoren. Nu wordt in dergelijke gevallen uit andere gebieden extra zoet water toegevoerd, maar de vraag is of dat ook mogelijk blijft en of de hieraan gekoppelde maatschappelijke kosten verantwoord blijven. We moeten de omvang van het probleem van de verzilting in ieder geval goed in de gaten houden en daarom hebben we hiervoor, en ook op alle andere terreinen, indicatoren voorgesteld.

Op het gebied van water is in de afgelopen tijd veel gebeurd, maar ook voor de toekomst moet er nog veel gebeuren. Voor een duurzaam waterbeheer zal daarbij de aandacht moeten verschuiven en zullen we ook op een nieuwe manier naar water moeten gaan kijken. De belangrijkste aanbeveling is echter dat samenwerking niet alleen wenselijk is, maar bovenal noodzakelijk.

